

Enerji Kaynakları Çatışmasının Ortasında Güney Çin Denizi

Aslıhan GENÇ*

Öz

Güney Çin Denizi Asya ve Güneydoğu Asya kıtaları arasında yer almaktadır. 2.Dünya Savaşı sonrası, bölge ülkeler arasında Güney Çin Denizi ile ilgili kıta sahanlığı ve münhasır ekonomik bölge sorunları meydana gelmeye başlamıştır. Bu alan coğrafi olarak dünya ticaretinin üçte birini oluştururken, hidrokarbon kaynakları açısından da önemli bir konumda yer almakta olup, tahminen 190 trilyon metreküp doğalgaz ve 11 milyar varil petrol barındırmaktadır. Günümüzde artan enerji ihtiyacı ile bu alan, hem bölge ülkelerin hem de bölge dışı devletleri, enerji kaynakları zenginliği açısından dikkatini çekmektedir. Çalışmamızda Güney Çin Denizi'nde 2. Dünya Savaşı sonrası süregelen sorunları incelenmektedir. Bölgede çakışan egemenlik iddialarının temel nedeninin 21. Yüzyılda küreselleşen dünyada, artan enerji ihtiyacı sonucu olduğu sonucuna varılmıştır.

Anahtar Kelimeler: Güney Çin Denizi, BM Deniz Hukuku Sözleşmesi, "Kuşak-Yol" Projesi

In the Middle of Energy Resources Conflict South China Sea

Abstract

The South China Sea is among the Asian and Southeast Asian continent. After the Second World War, the continental shelf and the exclusive economic area problems began to happen among the countries in the region. As this area constitutes one-third of world trade geographically, it is also important in terms of hydrocarbon resources and it is estimated to reserve 190 trillion cubic meters of natural gas and 11 billion barrels of oil. Today, this area with the increasing energy need attracts the attention of both the regional and non-regional states in terms of energy resources. In our study, the problems of the South China Sea are examined after World War II. The main reason for the problems of the clashing claims of sovereignty has turned out to be the increasing energy needs in the region in the globalized world in the 21st century.

Keywords: South China Sea, , United Nations Convention on the Law of the Sea, Belt-Road Project

Araştırma Makalesi /Research Article		
Geliş Tarihi / Received	24 Mayıs 2019	May 24 2019
Kabul Tarihi / Accepted	13 Haziran 2019	June 13 2019

* Muğla Sıtkı Koçman Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Siyaset Bilimi ve Uluslararası İlişkiler Yüksek Lisans Öğrencisi. E-posta: aslihanngenc@gmail.com

Güney Çin Denizi coğrafi konumu itibariyle, Asya ve Güney Doğu Asya kıtaları arasında yer alan, yaklaşık 3,5 milyon kilometrekarelik bir alana sahiptir, Ayrıca dünya ticaretinin yaklaşık üçte birinin bu denizden sağlandığı bir alanda bulunmaktadır. Güney Çin Denizi hem bölgesel hem de küresel anlamda, jeopolitik ve jeostratejik önem arz etmektedir. Önemin temeli tarihsel, ekonomik ve siyasal nedenlerinin yanında coğrafi konumundan ve bölgede bulunan doğal kaynakların zenginliği gibi nedenleri içermektedir.

Bölge hidrokarbon kaynakları açısından oldukça zengin olup, Çin'in açıklamalarına göre bölgede 213 milyar varil petrol bulunmaktadır. Uluslararası Enerji Ajansı'na göre Çin'in rezervleri ile bu rakam birleştirilince Suudi Arabistan'dan sonra ikinci petrol zengini ülke konumuna ulaşmaktadır. Ayrıca, Çin Şinhua haber ajansının, Çin Ulusal Açık Deniz Petrol Şirketi (CNOOC) açıklamaları ile verdiği haberde, yapılan çalışmalar sonucunda 100 milyar metreküpü aşan bir doğalgaz yatağı keşfedildiği açıklanmıştır. Tüm bunların yanında bölge balıkçılık açısından zengin olmakla birlikte, Kuzeydoğu Asya'yı Hint Okyanusu ile Ortadoğu'ya bağlayarak, Doğu ve Batı arasında uluslararası nakliye güzergâhında yer almaktadır.

Bölgede Çin, Vietnam, Filipinler, Tayvan, Malezya, Endonezya ve Brunei devletlerinin hak iddiaları bulunmaktadır. Bunların yanında bölgenin öneminden ötürü bölgede Amerika Birleşik Devletleri (ABD), Japonya, Avustralya, Hindistan ve Rusya Federasyonu gibi devletlerin bölgede söz sahibi olmaya çalıştığını yazında sıklıkla ifade edilmektedir. Bölgedeki temel anlaşmazlık sebepleri, Paracel (Xisha) Adaları, Pratas (Dongsha) Adası, Scarborough (Huangyan) Takımadası ve Spratly (Nansha) Takımadası gibi doğal yapıların sebep olduğu sorunlardan kaynaklanmaktadır. Bu adalarla ilgili kıta sahanlıklarının ve münhasır ekonomik bölgelerinin net olarak belirlenememesinden doğan anlaşmazlıklar mevcuttur.

Çin Halk Cumhuriyeti bölgenin %80'inde hak iddia etmekte, bu bölgelerde petrol ve doğalgaz arama çalışmalarının yanında, bölgede yapay adalar yaparak bu alanları silahlandırmaktadır. Zaman zaman kıyıdaş ülkelerin balıkçılarını rahatsız edilmektedir. Anlaşmazlıklarla ilgili kıyıdaş devletler arasında tarihi süreç içerisinde birçok kere sıcak çatışmalar yaşanmış ve bu ada, adacık ve kaya parçalarının işgal yoluyla elde edilmesi durumları söz konusu olmuştur. Çin'in yine böyle bir davranışı üzerine Filipinler ile Çin arasında ihtilafli olan bölgede Çin'in işgal girişimine kalkışması sonucu, Filipinler 2013 yılında Uluslararası Daimi Mahkemeye başvurmuştur. Mahkeme 2016 yılında Çin aleyhinde bir karar vermiş, fakat Çin bu kararı reddetmiştir.

Bugün bölgede yaşanan sorunun artarak devam etmesi, II.Dünya Savaşı sonrası bölgedeki istikrarsızlıktan faydalanan Çin'in, bu alanlarda çeşitli amaçlarla etki alanını genişletme faaliyetlerini sürdürmesi sonucu, ortaya çıkan bölgedeki huzursuzluklardan kaynaklanmaktadır. Çalışmada Güney Çin Denizi'ndeki sorunun tarihsel süreç içerisinde, siyasi, ticari ve ekonomik açılardan incelenmesi yapılacak ve konu ile ilgili olarak hak iddiasında bulunan devletler ve bölgede yer almaya çalışan küresel güçlerin davranışları incelenecektir. Sorunların temel nedeni kıyıdaş devletlerin kıta sahanlıkları ve münhasır ekonomik bölgelerin belirsizliği gibi görünse de temel sebep, ülkelerin bu alanlardaki enerji çıkarlarının çatışmalarının sonucu, meydana gelen bölgedeki karışıklıklardır.

Güney Çin Denizi'nin jeopolitik ve jeostratejik öneminden dolayı, bu bölgede her devletin izleyeceği politikalar ile gelecek yıllarda bölgesel ve küresel ölçekte birçok

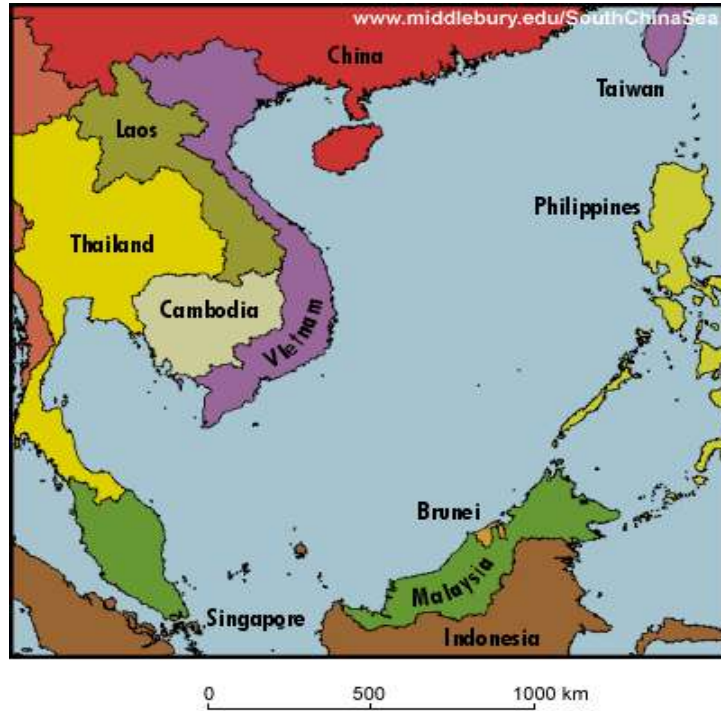
etkilerinin olacağı alan yazında sıklıkla ifade edilmektedir. Bu sebeple bu alanda devletlerin yetki –etki- alanı oluşturması demek, aslında küresel anlamda da devletlerin politik öneminin artması anlamına gelmektedir. Bölge dışı devletlerin de bu bölgede faaliyetlerini sürdürme isteği bunun bir diğer göstergesidir.

Güney Çin Denizi Sorununun Gelişimi ve Hak İddiaları

Güney Çin Denizi'nde var olan anlaşmazlıkların başlangıcını II. Dünya Savaşı ile uluslararası alanda güç dengesinin yeniden oluşturulması çabası ve bölgedeki ülkelerin kendi sınırlarını yeniden tanımlamak, bölgede kendilerini güçlü kılmak üzere, devletlerin bu alanda adalara yaptıkları işgal hareketleri ile başlamış olduğunu kabul edilmektedir.

Güney Çin Denizi (GÇD) bölgesi kuzeyde Çin ile Tayvan, güneyde Malezya ve Endonezya ve Brunei, doğusunda Filipinler ve batısında Vietnam'ı bulandıran bir alandır.

Ek-1: Güney Çin Denizi Haritası

Kaynak: The South China Sea Legal and Political Maps, *Base Map of the South China Sea*, <http://www.southchinasea.org/maps/legal-and-political-maps/>, (26.04.2019)

Bu deniz alanında bulunan adalar, adacıklar, kayalıklardaki belli bölümlerin, bu ülkeler tarafından kendi sınırları içerisinde belirlenmesi fakat bu adaların birçok ülkenin sınırı ile çakışması ve sonrasında bu adaların karasuları ile kıta sahanlıklarının belirlenememesi gibi sorunların sonucu olarak bölgede birçok anlaşmazlık geçmişten günümüze süregelmiştir. Çin, bölgenin yarısından çoğunda tarihsel hak iddia ederken, diğer devletler uluslararası hukuktan doğan haklarını elde etmek istemektedirler.

Egemenlik iddiaları temel olarak dört ada grubu arasında sorun teşkil etmektedir. Bunlardan ilki 130'a kadar mercan adası ve resiflerden oluşan Paracel (Xisha) Takımadasıdır. Şu anda tamamı Çin'in elinde bulunmaktadır ve Vietnam,

Tayvan ve Çin arasında sorun teşkil etmektedir. İkincisi Scarborough (Huangyan) Kayalıklarıdır. Çin'in elinde olan bu ada grubunda 42 mercan adası ve mercan resifleri bulunmaktadır. Çin ile Filipinler arasında ihtilafli bölgeler içermektedir. Üçüncü olarak Pratas (Dongsha) Adası bir ada ve birkaç resiften oluşmak üzere tamamı Tayvan' a aittir. Son olarak Spratly (Nansha) Takımadası ise 230'dan fazla ada, adacık, kayalıklar ve resiflerden oluşmaktadır. Vietnam'ın 29, Filipinler'in 9, Çin'in 8, Malezya'nın 5, Brunei'nin 2 ve Tayvan'ın 1 adasının bulunduğu alandır. (Hanayi,2016)

Ek-2: Güney Çin Denizi'ndeki Ülkeler ve ihtilafli Alanların Gösterimi

Kaynak: William Pesek, "Making Sense of The South China Sea Dispute ", *Forbes Asia*, 22.08.2017, <https://www.forbes.com/sites/outofasia/2017/08/22/making-sense-of-the-south-china-sea-dispute/#35789dc01c3b> , Erişim Tarihi: 05.04.2019.

Uluslararası Hukuk Açısından Güney Çin Denizi

Uluslararası hukuk açısından Güney Çin Denizi'ndeki sorunun temeli incelendiğinde, bunun kıyıdaş ülkeler arasında belirlenemeyen ada, adacık ve kaya parçaları ile bu alanların karasuları, kıta sahanlıkları ve münhasır ekonomik bölgelerinin net olarak çizilememesinden kaynaklandığını ifade edilmektedir. Uluslararası hukukta deniz alanlarının belirlenmesi ve sınırlandırılmasıyla ilgili olarak en kapsamlı belge, 1982 tarihli Birleşmiş Milletler Deniz Hukuku Sözleşmesi'dir. Bu bölge 16 Kasım 1994'te 60 devlet katılımı ve onayı ile yürürlüğe girmiştir. Bölge devletlerinden yalnızca Tayvan bu belgeyi tanımamaktadır. (BMDHS, 1982:2)

Birleşmiş Milletler Deniz Hukuku Sözleşmesi (BMDHS) karasuları, kıta sahanlığı, bitişik bölge, münhasır ekonomik bölge (MEB) ve takımadada devletleri ile

takımadalarla ilgili birçok düzenleme yapmaktadır. BMDHS II. Kısım, 3. maddesine göre her devlet kendi karasularını 12 deniz milini geçmeyecek şekilde belirleme yetkisine sahiptir. (BMDHS, 1982:2)

Sözleşmenin IV. Kısımında kıta sahanlığı ile ilgili açıklamalar bulunmaktadır. Sözleşmeye göre kıta sahanlıkları devletlerin karasularının ötesinde olup kıt'a kenarının dış çizgisine kadardır. Karasularının ölçülmeye başlandığı hat itibarıyla 200 deniz milini içeren alan devletin kıta sahanlığı alanıdır. Bu alan devletin kara ülkesinin doğal uzantısını olarak kabul edilir ve denizaltı alanı, deniz yatağı alanı ve toprak altını içermektedir. Devletler kıta sahanlığı içerisinde araştırma yapma ve buralardaki doğal kaynakları kullanma, denizaltı kabloları ve petrol boruları döşeme yetkilerine sahiptirler. (BMDHS, 1982: 26-27)

V. kısım ise Münhasır Ekonomik Bölge ile ilgili olan maddeleri içerir. 55. maddeye göre Münhasır Ekonomik Bölge karasularının ötesindeki alandır. Madde 56'da ise devletlerin burada sahip olduğu hakları belirtir. Bu maddeye göre devletler MEB alanında a) canlı-cansız doğal kaynakları araştırma, inceleme, çıkarı kullanma, b) sudan, akıntıdan, dalgadan enerji üretebilme c) bölgede ekonomik faaliyetlerini sürdürebilme, d) suni ada ve tesisler kurup işletebilme, e) bilimsel araştırmalar yapabilme haklarına sahiptirler. (BMDHS, 1982: 17)

60. maddede ise yapay adalar, tesisler ve yapıların ada statüsüne sahip olmadığı ve kendilerine özgü karasularının olmadığından ve münhasır ekonomik bölge ya da kıta sahanlıklarının olmadığından bahseder. (BMDHS, 1982: 19) Yapay adaların yalnızca 500 metrelik bir güvenlik alanı vardır. BMDHS'nin VIII. Kısımında ise adaların rejiminden bahseder. Madde 121, 1.bendine göre bir ada, sularla çevrili olan ve sular yükseldiği zaman su üstünde kalan, doğal olarak meydana gelen kara parçalarıdır. Aynı maddenin 3. bendine göre bu adalar insan oturmasına elverişli değilse ve kendilerine özgü ekonomik bir yaşam bulundurmuyorsa eğer MEB'leri ve kıta sahanlıkları olmayacaktır. (BMDHS,1982: 39)

Özellikle bu son madde dikkate alındığında, maddenin tartışmaya açık olduğunu rahatlıkla söyleyebiliriz. Çin, Güney Çin Denizi'nde şu anda üç yapay ada ve bir doğal adaya, askeri üsler inşa etmiş durumdadır. Bu adalarda askeri üslerin varlığı ile adaların insan yaşamına uygun olduğunu dile getirilmekte ve Çin kendine hukuksal boyutta haklı gerekçeler yaratmaktadır.

Tüm bu maddeler dikkate alındığında BMDHS' nin, birçok duruma açıklık getirdiği söylenebilirken, sınırlamalarla ilgili konularda önemli sorunlara sebebiyet vermektedir. MEB gibi alanların devletlere sunduğu imkanlar göz önünde bulundurulduğunda, bu alanların bölgede net olarak belirlenememesi ve devletlerin önemli çıkarlarının çatışması söz konusu olup ve Güney Çin Denizi gibi kapalı denizlerde belirli bir çözüm mekanizması oluşturulamamaktadır. Hukuksal anlamda çözüm bulunamayan bu ihtilafli alanlarda ise artık kronikleşen sorunlar oluşmakta ve bu alanlar içinde zaman zaman devletler arasında sıcak çatışmalar yaşanmaktadır.

Bölgesel Anlaşmazlıklar

1. Çin Halk Cumhuriyeti'nin temel iddiaları

Güney Çin Denizi Çin'in Han Hanedanlığı döneminde 'Şişkin Deniz' ve 'Kaynayan Deniz' olarak anılmış, Çin'in son hanedanlığı olan Qing Hanedanlığı döneminde ise 'Güney Çin Denizi' ismini alarak günümüze gelmiştir. (Eryiğit, 2012:6) 15.yüzyıl itibarıyla bu alanın Çin'e ait olduğunu dile getirmektedirler. 1947

yılında ise Çin'in resmi haritalarında bu alan, ülke sınırları içinde gösterilmiştir. Bu süre zarfı içerisinde Çin, "11 çizgili hat" ile gösterdikleri alanda hak iddia etmişlerdir. 2. Dünya Savaşı sonrasında Çin'de milliyetçi lider Çan Kay Şek ve komünist lider Mao Zedung önderliğindeki gruplar arasında başlayan iç savaş, 1949'da son bulmuştur. İç savaşın sonunda, Çan Kay Şek önderliğindeki milliyetçi grup, devlet hazinesi, bazı siyasetçi, bürokratlar ve sanatçılar ile Amerika Birleşik Devletleri (ABD) aracılığı ile Tayvan adasına giderek burada Çin Cumhuriyeti'ni kurması ile sonuçlanan süreçte ise Tayvan 11 çizgili hattı günümüzde de savunmaktadır.

Ek-3: Çin'in 9 Kesik Çizgili Haritası

Kaynak: Why is the South China Sea contentious? , 12.02.1016, BBC, <https://www.bbc.com/news/world-asia-pacific-13748349> (26.04.2016)

Çin Halk Cumhuriyeti (ÇHC) ise bu haritadan 1953 yılında, iki çizgiyi çıkararak günümüzdeki hak iddialarını "dokuz çizgili hat" ile U şeklinde olan alanda egemenlik iddialarında bulunmaktadır. (Kasım, 2018) Çin'in egemenlik iddia ettiği bu alan ise Güney Çin Denizi'nin yaklaşık %80'inin oluşturmaktadır. 26 Mayıs 2015'te ÇHC'i Savunma Bakanlığı'nın açıkladığı Askeri Stratejik Belge ile Çin Halk Kurtuluş Ordusu Deniz Kuvvetleri'nin açık denizlerdeki bölgelerin korunmasına öncelik verilerek bu alanlarda stratejik caydırıcılığa önem vereceklerini açıklamışlardır. (english.chinamil.com) Bu belgede dikkat çeken unsur ise karasal savunma pozisyonundan, taarruz pozisyonuna geçilmesidir. Bu açıklamaların diğer bir sebebi ise Çin'in Kuşak-Yol Projesi için bölgede kendi egemenlik alanlarını net bir şekilde belirleyerek, bu alanda kendi yetki sahasını genişletmektir. (Çubukçuoğlu, b.t.) Çin bölgede rakipsiz olmayı hedeflemektedir ve bölgede yabancı devlet güçlerinin varlığından da hoşlanmamaktadır.

Çin bölgedeki varlığını hukuksal gerekçelere dayandırmak için bu ada, adacık ve kayalıkların üzerini beton ile örterek yapay adalar yapmaktadır. Bu adalara ise havaalanları ve limanlar inşa ederek uçaklarını ve gemilerini bulundurmaktadır. Böylece adaları insan yaşamına uygun hale getirmeye çalışmaktadır. Bu amacını gerçekleştirirken burada askeri tesisler kurmaktadır. Çin adalardaki faaliyetlerine; bölgedeki gemilerin güvenliğini sağlamak, korsan faaliyetlere engel olmak, olası bir doğal afet durumunda müdahale etmek üzere, bu tesisleri kurduğu açıklamalarını yapmaktadır. Çin hak iddia ettiği bu adalarda silahlanma faaliyetleri düzenlemektedir.

Çin'in bölgede, Spratly (Nansha) Adaları grubunda Subi Resifi (Cubiciao), Fiery Cross Resifi (Yongşudao) Mischief Resifi (Mecicio) adlı yapay adaları, Paracel (Şişa) adalar grubunda ise Moody adası (Yongşingdao) bulunmaktadır. Bu adalarda askeri ve sivil kullanım amaçlı uçak pistleri bulunmaktadır. Çin'in bölgede askeri güç üçgeni kurmak istediği bilinmektedir. Bu bağlamda adaların bazılarında HQ-9 (HONG-Çi Kızıl Bayrak) adlı uzun menzilli hava savunma sistemi kurduğu iddiaları söz konusudur. Fakat Çin Dışişleri Bakanlığı'nın açıklamalarına göre bölgede kısıtlı miktarda savunma hakkı kullanılmaktadır. (Anadolu Ajansı) Pekin hükümeti bölgedeki yapay adalarını hızla militarize etmekte ve bu durum bölgede güvenlik endişeleri doğurmaktadır. Çin'in diğer bir amacının da bölgede dışlanma bölgesi oluşturup, diğer kıyıdaş devletlere karşı, kendi üstün hava ve deniz kabiliyetlerini öne çıkarmayı hedeflediği söylenebilir.

Yine Çin bölgede bir Hava Savunma ve Tanımlama Bölgesi (Air Defense Identification Zone / ADIZ) kurarak uçan cisimlerin hava sahasına girmeden önce tespit ve kontrolünü sağlama amaçlı girişimlerde bulunmaktadır. Bu bölgenin sınırları ulusal sınırlar dışına kadar uzanan hava bölgesini oluşturmakta olup bu kavramın ilk kez 1950'lerde ABD tarafından Soğuk Savaş döneminde Sovyetler Birliği'nden gelebilecek ani bir saldırıya karşı, önlem olarak oluşturduğunu bilmekteyiz. (Alagöz, 2014) Çin'in Hava Tanımlama Sahası olarak ilan ettiği Güney Çin Denizi'ndeki bu tavrı üzerine, Amerika Birleşik Devletleri Hava Kuvvetlerine bağlı B-52 nükleer kapasiteli bombardıman uçağı, iki Japon savaş uçağı ile Güney Çin Denizi'ndeki adalar üzerinde gövde gösterisi yapmıştır. Çin'in tartışmalı sularda ABD'nin bu hareketini proaktif bir eylem olarak değerlendirmekle birlikte gerekli önlemleri alacağı açıklamasını yapmıştır.

Çin'in Hainan'da¹ toplanan Güney Çin Denizi Araştırmaları Enstitüsü Başkanı Wu Shicun, Pekin'in tartışmalı olan Güney Çin Denizi'nde "caydırma tesislerini" güçlendirmesinin ve Amerikan savaş gemilerini aşabilecek savunma tesislerinin kurulmasının gerektiği açıklamalarını yapmıştır. Yine aynı konferansta Güney Çin Denizi durumunun giderek karmaşık ve derin bir şekilde gelişimler gösterdiği ve uluslararası toplumda sıcak bir konu haline geldiği açıklanmıştır. Bu durumun bölgesel güvenliği etkileyen bir unsur olduğundan bahsederek, bölge devletleriyle var olan sorunların karşılıklı uzlaşmalar ile yanlış anlaşılmalara ortadan kaldırılarak hem diyalogların hem de sosyal ve ekonomik gelişmelerin güçlendirilmesi çağrısı yapılmıştır. 21. Yüzyıl Deniz İpek Yolu inşasında da Güney Çin Denizi'nin önemi vurgulanarak bölgede işbirliği mekanizmalarının kurulmasının gerekliliğinden bahsetmişlerdir. (en.nanhai.org.cn)

Bu açıklamalardan da anlaşıldığı üzere Çin, Güney Çin Denizi'nin küresel anlamda dikkat çekmesinden hoşnut değildir. Bu alanı tamamen kendi egemenlik alanı olarak gören Pekin hükümeti, kıyıdaş devletlerle sorunların karşılıklı diyaloglar ile barışçıl çözümünden yana olduğunu dile getirirken, Güney Çin Denizi'nde yapmış oldukları yapay adaların silahlandırılması durumu, çözüme yönelik karşıt durumları içermekte olup, Çin'in konuyla ilgili tutarsız politikalar izlediğini izlenimini oluşturmaktadır.

Çin için Güney Çin Denizi'nin önemine değinecek olursak eğer; öncelikle Çin'in coğrafi açıdan, karadan ve denizden işgal edilebilme potansiyeline sahip bir devlet olduğunu söyleyebiliriz. (Pekcan, 2017: 59) Bu alanda egemenlik haklarını

¹ Çin'in Güney Çin Denizi'ndeki tek tropikal adası, bkz: <http://www.hurriyet.com.tr/cin-usulu-tropikal-cennet-hainan-23569981>

elinde tutması demek kendisi için coğrafi bir koruma alanı oluşturması anlamına gelmektedir. İkinci olarak Güney Çin Denizi'nde dünya ticaretinin üçte birinin yapıyor oluşu, Çin'in bu alanda kuracağı otorite ile dünya ticaretinde önemli bir rol oynamasına sebep olacaktır. Üçüncü olarak dünya nüfusunun yaklaşık yüzde 18,5'ini barındıran Çin'in bölge egemenliğini netleştirmesi demek bölgedeki doğal kaynak zenginliklerine ulaşması ve enerji ihtiyacını bölgeden karşılaması demektir. Ayrıca Çin'in "Kuşak-Yol" projesi kapsamında büyük ölçekte yapmayı planladığı projeler için bölgede istikrar oluşturmak ve durumu kendi lehine çevirmek önem taşımaktadır. Yine bölgede sağlamlaştırdığı egemenlik alanı Çin'in askeri faaliyet alanının da genişlemesi anlamına gelmektedir. Tüm bu durumlar incelendiğinde Çin'in, Güney Çin Denizi'ndeki faaliyetlerini sonlandırmayacağı ve bölgede, bölge dışı aktörlerin varlığını bu alanda sürdürme çabaları ile her geçen gün Çin'in izleyeceği politikaların bu alanda yoğunlaştırarak artıracığını söyleyebiliriz.

2. Tayvan (Çin Cumhuriyeti)

Tayvan bölgedeki hak iddialarına, Çin Halk Cumhuriyeti'nden 1949 yılında ayrıldıktan sonra, 1947 tarihli "11 Çizgili Harita"dan olduğunu ileri sürmektedir. Şu anda Tayvan bir ada ve birkaç resiften oluşan Pratas adasını elinde bulundurmaktadır. Ayrıca Filipinler ile arasında Spratly Takımadaları içinde bulunan Taiping adasıyla ilgili anlaşmazlıklar yaşasa da Tayvan bu adada hastane, postane, iletişim imkanları sağlayacak yapılar ile adadaki rıhtımı modernize etmiş ve deniz feneri inşa ederek suların geçiş güvenliği sağladığını iddia etmektedir. 1956'dan itibaren de bu alanda askeri kuvvetler bulundurmaktadır. (Kasım, 2018)

Taiping Adası, Spratly takımada grubunda doğal olarak oluşmuş en büyük ve insan yaşamı ile ekonomik faaliyetlerin sürdürülebildiği bir adadır. Bu ise Tayvan'ın ada ile ilgili tüm hak iddialarına bir hukuksal zemin oluşturmaktadır. Bu ada, 2-14 Haziran 1956'da Tayvan'ın işgali ile kazanılmış olup, 1980 yılında ise Vietnam ile aralarında çatışmalara sebep olmuştur. 2018 yılında Tayvan'ın bu adada yaptığı tatbikatlar Vietnam ile ihtilafli olan bu bölgedeki faaliyetleri, bölgede istikrarı bozmakla suçlanmasına neden olmuştur. (Taiwan to hold ...scmp.com)

Tayvan'ın Güney Çin Denizi'ndeki faaliyetlerine ise Pekin hükümeti bugüne kadar sert bir tavır sergilememiştir. Bunun sebebi Tayvan'ı kendi topraklarının bir parçası olarak görmesi ve uluslararası kamuoyunda Tayvan "Republic of China" ve Birleşmiş Milletler'in de Çin'i "Tek Çin" olarak tanımlanmasından kaynaklanmaktadır. Bu durum da Çin'in elini güçlendirmektedir.

7 Temmuz 2015'te "Çin Cumhuriyeti Güney Çin Denizi Sorunu üzerine Kararı" ile bölgenin Tayvan'a ait olduğunu dile getirmiştir. Tayvan; Güney Çin Denizi'nde barış, istikrar, ekolojik dengenin korunması ve sürdürülebilir kalkınmaya değer verdiklerini ve bölgedeki hareketlerinin korunmasına devam edeceklerini açıklamışlardır. Eşitlik temelinde yapılacak müzakerelerle bölgedeki devletlerle ilişkilerini geliştirmeye çalışacaklarına değinmektedirler. (mofa.gov.tw)

3. Filipinler Cumhuriyeti

Filipinlerin bölgedeki egemenlik iddiaları 1950'de Spratly Takımadasında egemenlik iddiaları ile aynı yıl bu adaların coğrafi olarak kendilerine ait olduğunu açıklamaları ile başlamaktadır. 1956 yılında ise yine aynı ada grubundan 33 adayı kendi kontrolleri altına alarak, bu alana Kalayan Adaları ismini vermişlerdir. (Hanayi:2016)

1970'lerde Güney Çin Denizi'ndeki faaliyetlerini yoğunlaştırmış ve bu bölgelere asker yerleştirerek askeri havaalanları ile askeri tesisler kurmaya başlamıştır.

2000'li yıllarda Çin ile Filipinler ikili ilişkilerini geliştirmiş ve Güney Çin Denizi ile ilgili sorunların barışçıl çözümüne yönelik girişimlerde bulunmuşlardır. Hatta bölgede Çin Ulusal Açık Deniz Petrol Şirketi (CNOOC) ile Filipinler Ulusal Petrol Şirketi (PNOC) ortak petrol araştırma anlaşmaları yapmışlardır. 2004 'te ise bölgede ortak arama kurtarma tatbikatları izlemişlerdir. (Hanayi, 2016)

2012 yılında ise ikili ilişkiler bozulma sürecine girmiştir. Sorunun temeli bu yıl içerisinde Filipinlere ait olan uçakların ihtilafı alanda Çinli balıkçıların yasal olmayan faaliyetlerini tespiti ve beraberinde savaş gemilerini göndermelerinden kaynaklanmaktadır. Filipinli yetkililer, Çinli balıkçıları gözaltına almak isterken duruma Çin keşif gemileri müdahale etmiş ve bu durum doksan günlük bir gerilime sebep olmuştur. (Karabel, 2016)

2012 yılının sonlarında ise Çin, Spratly adalarında arazi genişletme ve askeri alt yapı inşa faaliyetlerine başlamıştır. (Karabel, 2016) Bu olaydan birkaç gün sonra ise bölgede ABD ile Filipinler ortak bir tatbikat düzenleyerek, Çin'e gözdağı vermiştir. Bu durum Amerika ve Filipinler'in ikili ilişkilerini geliştirmesine sebep olmuştur. Tahkim süreci devam ederken, 2014 yılında "Güçlendirilmiş ve Savunma İşbirliği Anlaşması" imzalanarak Amerika'nın bölgede askeri üsler elde etmesine sebep olmuştur. (Keyvan, 2017:257) Bu süreçte Amerika'nın izlediği politikalar bölgede kendisi için önemli imtiyazlar elde etmesine sebep olmuştur. Ayrıca Filipinler Çin'in bölgede yapay ada inşaatları ile bu adalarda askeri tesisler kurmasını tehdit olarak görmüştür. İkili ilişkilerin bozulma sürecine girmesi ve Çin'in "9 Çizgili Harita"sı sonucu doğan iddialarından ötürü uyguladığı politikaların aykırılı olduğunu dile getirerek, Hollanda'nın Lahey kentinde bulunan Uluslararası Daimi Hakemlik Mahkemesine başvurmuştur. Karar sürecinde Çin devlet medyası aracılığı ile Güney Çin Denizi ile ilgili iddialarını destekleyen günlük makaleler yayınlayarak protesto eylemine başlarken, Filipinlerinde konuyla ilgili olarak kendi ülkesinde sosyal medya üzerinden algı çalışmaları başlatmıştır. (edition.cnn.com)

12 Temmuz 2016 yılında ise Mahkeme kararını açıklamış, Çin'in Güney Çin Denizi'nde hak iddiasında bulunduğu alana geçmişte hakimiyet kurduğu teziyle ilgili iddiaları ve münhasır ekonomik bölge oluşumuna yol açacak yapay adaların varlığının savını reddetmiştir. (Anadolu Ajansı) Bunun nedenleri arasında sözü geçen adaların Çince isimlerinin yakın yüzyılda verilmesidir. Ayrıca Çin'in bölgede yapay adalar yapması çevreye zarar vermekte olup, Çin'in zaman zaman kıyıdaş devletlerin balıkçılarına yaptığı tacizler yasalara aykırı olarak açıklanmıştır. Karar sonrası Çin'in politikaları BMDHS maddelerine ve Uluslararası Daimi Hakemlik Mahkemesi kararına aykırı hareketlerine devam etmesi şeklinde olmuştur. Çin karar sonrası bunu önemsizleştirme politikaları izlemiş ve kıyıdaş devletlerle Güneydoğu Asya Uluslar Birliği (ASEAN) çerçevesinde ikili ilişkileri geliştirip, sorunları ortaklaşa çözmeye girişimlerinde bulunmuştur.

2016 yılında Filipinler devlet başkanı değişerek Rodrigo Duterte göreve gelmiştir. Duterte gaflarıyla ünlü bir siyasetçi olarak bilinmekte olup, göreve geldikten sonra bir konuşmasında Obama ve Papa'ya küfürler içeren söylemlerde bulunmuştur. Amerika ile olan müttefikliğini sonlandırırken, Duterte Trump'ın göreve gelmesiyle kişilik özelliklerinin benzediği açıklamasını yaparak, ortak tatbikatlarını yeniden devam

ettirebileceklerini dile getirmiştir. Bunun yanı sıra Duterte kimi zaman Çin'i eleştiren kimi zamanda ortak politikalar izleyecekleri açıklamalarında bulunmaktadır.

2018 yılında yaptığı bir açıklamasında ise Amerika ve müttefiklerinin bölgede ortamı gelecek politikalar izlediğini ve bu politikalara karşı Çin ile ASEAN ülkelerinin müzakereleriyle sorunun en iyi şekilde çözüleceğini dile getirmiştir. (haberler.com) 2019 Nisan ayında yaptığı açıklamalarda ise, Güney Çin Denizi'nde var olan gerginliklere rağmen Çin ile yakın ilişkilerini sürdürme eğiliminde oldukları açıklamasını yapmış ve "Savaşa girsem donanmam birkaç dakika içinde ezilecek. Çin ile savaşırsam füzeleri yedi dakikada Manila'ya ulaşacak." demiştir. (Duterte'den Çin'le İlişkileri: tr.sputniknews.com) Ayrıca Duterte, Çin ve Rusya ile ilişkilerini geliştirme adımları attıkça ABD'nin kendilerini ciddiye aldığını dile getirmiştir. Bu noktada da Duterte'nin aslında üç büyük güç arasında denge politikası izleyerek, ilişkilerini çok yönlü geliştirme hedefi içinde olduğunu, fakat ikili söylemlerinde tutarsızlıklar içerdiğini söyleyebiliriz.

Çin'in "Kuşak-Yol Projesi" kapsamında iki devlet arasında çeşitli işbirlikleri bulunmaktadır. Filipin Devlet Başkanı Duterte son dönemde yapılan bu projelerin Çin'i seçmek olarak görülmemesini ve de egemenliği zorlayacak yatırımlardan kaçınacaklarını açıklamıştır. Aynı zamanda iki devlet Güney Çin Denizi'nde yaşanan sorunların müzakereler yoluyla çözülmesindeki istediklerini dile getirir. (reuters.com) Duterte'nin Çin ile izlediği bu politikalar ise ülkede kimi zaman Çin'in bölgedeki faaliyetlerine ve Filipinler balıkçılarına tacizlerine karşı tepkisiz kaldığı iddiaları ile protesto gösterilerine sebep olmaktadır. (asiatimes.com)

4. Vietnam Sosyalist Cumhuriyeti

Vietnam'ın Güney Çin Denizi'ndeki egemenlik iddialarının başlangıcı 1950 yılı olmuştur. Soğuk Savaş döneminde Çin'in SSCB'ye karşı mücadele çağrısına Vietnam'ın SSCB ile olan iyi ilişkilerinden dolayı karşılık vermemesi üzerine kötüleşen ikili ilişkiler 1978-1990 yılları arasında artarak düşmanlığa kadar ulaşmıştır. Soğuk Savaş sonrası bu ilişkiler 2007 yılına kadar iyileşerek gelişmiştir. 2008 sonrası Çin'in artan küresel etkileri ise Vietnam için bir tehdit unsuru oluşmasına sebep olarak, Çin'in Güney Çin Denizi'ndeki etkilerini de dikkate aldıklarında ilişkilerin yeniden kötüleştiğini görmekteyiz. (Alperen, 2013)

Uluslararası kamuoyunda "Paracel" ve "Spratly" olarak bilinen adalara Vietnam "Hoang sa" ve "Truong Sa" demektedir. Çin ise bu adalara "Şişa" Nansha Çundao" demektedir. İki ülke arasında bu ada gruplarının sorun teşkil ettiğini görmekteyiz. Vietnam Güney Çin Denizi'nde izlediği politikalarına genel olarak değinecek olursak bunlar sorunun uluslararası platformlarda dile getirilmesi ve küresel güçlerin bölgeye çekilmesidir. Sorunu "uluslararasılaştırma" politikasında ise başarılar sağlamaktadırlar. Küresel güçler arasında başta ABD yer almak üzere Vietnam bölgede Hindistan ve Rusya Federasyonu gibi devletlerin şirketleriyle işbirliği yaparak bölgede petrol ve doğalgaz aramaları yapmaktadır. Çin'den gelebilecek olan, olası bir güvenlik tehdidi karşısında bu devletler ile Çin arasında bir denge unsuru oluşturma çabası içerisinde olduğu söylenebilir.

5. Brunei Barış Ülkesi Devleti

Brunei 1984 yılında Birleşik Krallık'tan ayrılarak bağımsızlığını ilan etmiştir. Nansha adalarından Louisa resifi Brunei denetiminde bulunmaktadır. (Hanayi, 2016) Aynı alanda Çin, Vietnam, Tayvan, Malezya gibi devletlerinde hak iddiası

bulunmaktadır. Brunei'nin bölge ile ilgili iddiaları diğer devletlere oranla daha sınırlıdır. Louisai Owen Shoal ve Rifleman bank resifleri dahil olmak üzere bu alanlarda BMDHS şartlarına uyarak 200 deniz mili alanında hak iddia etmektedir. Brunei'nin ekonomisi önemli anlamda petrol ve gaz rezervlerine bağlı olup GSYİH'nın %60'dan fazlası bu sektöre bağlıdır.

Çin ve Brunei devlet ilişkilerine bakacak olursak Çin'in Brunei'ye olan yatırımları 4,1 milyar dolara ulaşmaktadır. İki ülke arasında Çin'in "Kuşak-Yol" projesi kapsamında, Brunei- Guangxi Ekonomik Koridoru gibi oluşumlarla, biyoteknoloji, balıkçılık ve nüfusun %67'si Müslüman olan Brunei'ye helal gıda gibi sektörlerde ticari önem taşıyan ilişkiler mevcuttur. Çin ile olan bu ekonomik ve ticari ilişkilerinde iki devlet arasındaki iyi ilişkiler, Güney Çin Denizi'nde Brunei'nin sessiz bir politika izlemesine sebebiyet vermektedir. Çin'in ise Brunei'ye yaptığı yatırımlarla iki devlet arasında "yumuşak güç" kullanarak bölgedeki gerilimi kendi lehine çevirdiğini söyleyebiliriz.

6. Malezya

Malezya Spratly adalarının güney kısmında hak iddiasında bulunur. Bunu meşrulaştırmak için o bölgede işgal girişimlerinde bulunmuştur. Güney Luconia resifi ile Kuzey Luconia ve James adlı resiflerini Shell şirketine kiralarak petrol aramaları yapmışlardır. (Pekcan, 2017:61). Çin ile Malezya 9 yıldır en büyük ticaret ortakları arasında yer almakta olup, Çin Malezya'nın en büyük ikinci ihracat pazarı konumundadır. (turkish.cri.cn) İki devlet arasında ileri teknoloji ürünleri, otomobil üretimi ve çevre koruma gibi alanlarda işbirlikleri mevcuttur.

Amerikan Güvenlik Raporunda Malezya'nın Güney Çin Denizi'ndeki konumu "güvenli oynamak" olarak değerlendirilmiştir. (thediplomat.com) Yani bu şu anlama gelmektedir. Malezya Çin ile var olan ikili ilişkilerini aksatmadan, talep sahibi bir ülke olarak diplomatik, yasal ve güvenlik girişimlerini sürdürmektedir. Malezya'nın bölgedeki hidrokarbonlara erişiminde Çin'in "Dokuz Kesikli Haritası" ile belirttiği alanlarda hak iddiaları bulunmaktadır. Çin'inde bölgedeki anlaşmazlıklara karşı Malezya'ya tavır, Vietnam ve Filipinlere göre daha ılımlı olmaktadır. Malezya'nın izlediği "sessiz diplomasi"yi takdir etmektedir. Bir ticaret ve denizcilik ülkesi olan Malezya bölgesel barış ve istikrar ile ortaklıklar sağlayarak sorunun çözümünden yana bir tavır sergilemektedir. Malezya bölge ile ilgili sıkıntılarını Vietnam ya da Filipinler gibi uluslararası alanda açık bir şekilde iletmek yerine Çin'e özel bir şekilde ileterek sorunların çözümüne yaklaşmaktadır.

Malezya hükümetinin bölgede siyasi olarak herhangi bir zemin değişikliği yaşanması durumunda ülke politikasını değiştirerek petrol ve gaz çıkarlarına yönelik yeni politikalar izleyebileceği söylenebilir. Ekonomik olarak Çin ile ilişkilerini güçlendirmeye çalışan Malezya, bölgedeki politikalarını güvenli bir şekilde gerçekleştirmektedir. Çin'in "Kuşak-Yol" projeleri kapsamında önemli yatırımlar yaptığı bir ülke konumundadır, Malezya. Başbakan Matahir Muhammed yapılan bazı projelerin ülkeleri için adil olmadığını söylemiş, bu projelerin iptal edilmesinin Çinli şirketlerin zarara uğratabileceğini söyleyerek, bazı projelerin yapımının yavaşlatılması gerektiğini belirtmiştir. (turkish.cri.cn) Yapılan son açıklamalarda ise Başbakan Mahathir Muhammed, ülkesindeki 20 milyar dolarlık demir yolu dahil Çin destekli 3 projeyi rafa kaldıracakları açıklamasını yapmıştır. Eski Başbakan Necip Rezak döneminde imzalanan bu projelerin uygulanabilir görülmediğini bildirerek projelerin iptal edileceğine yönelik açıklamalar yapmıştır. (tr.euronews.com)

Görüldüğü üzere Çin-Malezya ilişkilerinde var olan büyük ekonomik ortaklıklar Güney Çin Denizi'ndeki anlaşmazlıklarda Malezya'nın Çin'den bağımsız adım atmasını zorlaştırmaktadır. Bölge ile ilgili sorunlarını iki devlet kamuoyu önünde gidermektense, kendi aralarında halletmekten yanadırlar. Malezya'nın "Kuşak-Yol" Projeleri kapsamında ülkede yapılan projeleri fazla görmesi ve yavaşlatılması talebi bu yatırımların Malezya'yı rahatsız ettiğinin göstergesidir. Malezya başbakanının son açıklamalarına göre ise Malezya Güney Çin Denizi'nde "sessiz diplomasi" den çıkıp, kendi çıkarları adına daha temkinli ve net adımlar atacakları çıkarımını yapabilmekteyiz.

7. Endonezya Cumhuriyeti

Endonezya'nın Güney Çin Denizi'ndeki temel endişeleri Spratly ve Paracel adalarında Çin'in izlediği silahlanma faaliyetleri ile sahanlık sorunlarıdır. 2016 yılında tahkim kararı sonrasında Endonezya'nın tavrı; karara saygı duyulmasına yönelik olup, tarafları daha ılımlı olmaya çağırmıştır ve sorunların BMDHS çerçevesinde çözülmesi gerektiğini dile getirmiştir. Endonezya bölgede istikrar ve huzurdan yana olduğunu dile getirerek bunun tüm kıyıdaş ülkelerce sağlanması için çaba gösterilmesi gerektiğini dile getirmektedir.

2018 yılının Temmuz ayında Endonezya Hükümeti, Güney Çin Denizi'nde, Endonezya'ya ait olan, Natuna Adaları'nın bulunduğu alanı ve münhasır ekonomik bölgesini de içinde barındıran bu kısmı Kuzey Natuna Denizi olarak adlandırmıştır ve bu alanı haritalarında güncellediklerini açıklamışlardır. Ayrıca Endonezya Güney Çin Denizi'nin güney kısmında tartışmalı olan bu alanda 1000'den fazla askeri personeli ile bölgede bir askeri üs açmıştır. Açılan bu üs ülkenin en dış bölgesi olan Natuna adalarının bir parçası olan Natuna Besar Adası'nda bulunmaktadır. (Indonesia opens military base:www.scmp.com)

Jakarta ve Pekin hükümetleri kimi zaman bölgede sorunlar yaşamaktadır. Bunlardan biri 2016 yılında kaynak bakımından zengin olan bir bölgede Çinli Sahil Güvenlik gemisinin Endonezyalı balıkçı gemisine çarpması olaydır. Endonezya'nın Denizcilik Bakanı "Harika Kadın" (Wonder Woman) ilan edilen Susi Pudjiastuti, kendi denizlerinde yasadışı balıkçılık yapan tekneleri havaya uçurmakta ve bunun yarattığı şokun caydırıcı bir etkiye sahip olduğu açıklamalarını yapmıştır. (100 Kadın, bbc.com) İzlenen bu politikalarla patlatılan bazı botların Çin'e ait olması sonucu diplomatik gerginliklere yol açmıştır. Günümüzde hala zaman zaman kıta sahanlıkları ve münhasır ekonomik bölgeyle ilgili sıkıntılar yaşayan iki ülke, karşılıklı görüşmelerle bu sorunları aşmaktadırlar.

Bölge Dışı Devletlerin Faaliyetleri

1. Amerika Birleşik Devletleri

Çin bölgede Amerika Birleşik Devleti (ABD) ile sürekli karşı karşıya geleceği durumlar yaşamaktadır. 2018 yılında Çin'in 12 mil karasularına giren ABD destoyerini, Çin savaş gemileri önlemiştir. ABD'nin olayla ilgili yaptığı açıklamalarda ise ABD destoyerinin 15 metreye kadar yakınlaştığı iddiası ileri sürülmüştür. (habertürk.com) Zaman zaman bölgede Amerika ile Çin'in bu tür gerginlikleri yaşanmakla birlikte, ABD donanmasının Japonya'da bulunan 7.filosuna bağlı savaş gemileri bölgede tatbikatlar ve devriyelerini düzenli olarak gerçekleştirmektedir.

İki ülke arasında gerginlik konularının başında Amerika'nın Çin'in Asya-Pasifik bölgesinde giderek artan gücü ve etkisi yer almaktadır. Güney Çin Denizi'nin

hidrokarbon kaynakları bakımından zenginliği ile dünya ticareti için önemli bir konumda bulunması kritik bir durum yaratmaktadır. Amerika bölgede düzenli uçuşlar yaparak hava sahasında serbestlik iddialarını güncel tutmaya çalışmaktadır. Çin ise burada yapay adalar üzerinde kurduğu askeri tesislerle burada kimi zaman güç gösterileri sayılabilecek davranışlarıyla Amerika'ya gözdağı vermektedir.

Amerika'nın bölgeye dahil olması Batı Pasifik müttefikleriyle sağlanmıştır. Çin'in bölgedeki yapay ada ile bu alanlardaki silahlanma faaliyetlerine son vermesi taleplerinde bulunmaktadır. Amerika genel itibariyle Vietnam, Endonezya ve Malezya gibi devletlerle savunma bölgesi kurma çabası içerisindedir. (Çubukçuoğlu, b.t.) ASEAN Amerika ile resmi bir ittifak kurmaktan kaçınsa da bölgedeki istikrarın devamlılığı ve Çin'i dengeleme amaçlı bölgede ABD varlığının hissedilmesini istemektedir. Amerika Çin'in bölgede agresif ve zorlayıcı politikalar izlediğini açıklamaktadır. Bölgede Çin'in faaliyet alanı genişledikçe Amerika'nın da buna paralel olarak aynı politikaları izleyebileceğini söyleyebiliriz.

2. Japonya

Japonya ve Çin arasında Doğu Çin Denizi'nde kıta sahanlığı ve münhasır ekonomik bölge gibi konularda anlaşmazlıkları sürmektedir. Özellikle Senkaku Adaları Japonya toprakları arasında yer alıp, Çin ile Tayvan'ın hak iddialarının bulunduğu ada gruplarıdır. Doğu Çin Denizi'nde Çin ile arasında adaların egemenlik hakları ile ilgili problemler yaşayan Japonya bölgede siyasi, ekonomik ve stratejik çıkarları olan, dünyanın önemli ticaret ülkelerinden biridir. Gerek Güney Çin Denizi'nin dünya ticaretine etkisi gerekse de Japonya'nın Batı'ya açılan ulaşım ve ticaret güzergâhı açısından Güney Çin Denizi önem arz etmektedir. Ayrıca Japonya bölgede güçlenmekte olan bir Çin istememektedir.

İki devletin ilişkileri değerlendirildiğinde Doğu Çin Denizi'nde yaşanan olaylardan dolayı güven eksikliği doğurmaktadır. Çin 'in izlediği politikalar, Japonya'nın "Çin Tehditi" değerlendirmesine sebep olmaktadır. Japonya'nın Amerika ile var olan müttefikliğinden ötürü bölgede ortak tatbikatlar düzenlemektedirler. Çin'e karşı bölgede denge politikalarını Amerika ile beraber karşılamaya çalışan Japonya'nın bölgede Çin'in artan etkisine paralel olarak, temkinli fakat risk almaktan da çekinmeyen adımlar atabileceğini söyleyebiliriz.

3. Hindistan Cumhuriyeti

Hindistan bölgede kıyıdaş bir ülke değildir. Bölgeye özellikle Vietnam'ın çağruları üzerinden dâhil olmaktadır. Hindistan, Çin'den sonra dünyada ikinci büyük nüfuslu ülkeler arasındadır. Bu özelliğinden ötürü de Çin'e karşı bir dengeleme unsuru olarak kullanılmak istemektedirler.

4. Rusya Federasyonu

Rusya Federasyonu Batı'ya karşı Çin'i destekleyen bir tutum içerisinde bulunmaktadır. Buna belirgin bir örnek olarak Akdeniz'de ortak olarak yönettikleri tatbikatları örnek verebiliriz. Rusya'nın bölgedeki varlığı ise Rus şirketler aracılığı ile sağlanmaktadır. Devlet politikası olarak resmi bir şekilde belirledikleri bir politika bulunmamaktadır. Bölgede Rus petrol şirketleri ile devletlerarasında var olan iş birlikleri ile ortak petrol ve doğalgaz aramaları yapılmaktadır. En belirgin olanlar ise Vietnam ve Rusya arasında olan işbirlikleridir.

5. Avustralya Milletler Topluluğu

Avustralya, Güney Çin Denizi'nde ekonomik ve ticari özgürlüğü açısından önem taşımaktadır. Avustralya için bölge jeopolitik bir öneme sahiptir. Amerika gibi bölgede operasyonlar gerçekleştirmemiş olsa da Güney Çin Denizi ve Hint Okyanusu'nda 1980 yılından beri havadan gözetleme operasyonları düzenlemektedir. Avustralya'nın P-3 deniz uçağı ile gerçekleştirdiği bu uçuşlar Çin tarafından rahatsızlıkla karşılanmaktadır. (lowyinstitute.org) Amerika'ya bölge genelinde deniz devriyelerinin ve tatbikatların yapılması ile bölgede limanlar kurulması çağrısı yapmakta olan Avustralya, Washington'un bölgede en yakın müttefikleri arasındadır. Bölgedeki gelişmeleri yakından takip eden Avustralya, bölgede Çin'in artan etkinliğinden hoşlanmamaktadır.

Sonuç

II. Dünya Savaşı sonrası var olan istikrarsız ortam ve Çin'de yaşanan iç savaşın bitmesi ile Çin Güney Çin Denizi politikalarına yoğunlaşmaya başlamıştır. Çin bölgedeki varlığını geçmişten gelen tarihi iddialara dayandırmaktadır. Çin'in bölgede artan faaliyetlerine karşı kıyıdaş devletlerde bu tutuma paralel politikalar izlemeye başlamışlardır. Böylece Güney Çin Denizi bölgesinde egemenlik iddiaları bölgede uzun dönemdir süregelen bir gerilim meydana getirmiştir ve bölgede güvensizlik ortamı oluşturmuştur.

Birleşmiş Milletler Deniz Hukuku Sözleşmesi ile denize kıyısı olan devletlerin ekonomik ve güvenlik çıkarları dengeleme amaçlı bir yasa oluşturulmuştur. Fakat bu yasa çatışmaların çözümünde kimi zaman düzenleyici bir unsur olmaktan çok, birçok karışıklığa sebebiyet vermektedir. Buna görüldüğü üzere Güney Çin Denizi gibi örneklerini gösterebiliriz. Kıta sahanlıkları ve münhasır ekonomik bölgelerin net olarak belirlenememesi, bu alanlarda devlet yetkilerinin doğal kaynaklar üzerindeki çıkarlarının çatışmasına sebebiyet vermektedir. Tüm bunlara ek olarak yine aynı sözleşmede bulunan açık uçlu maddeler ada, adacık, kayalık ve takımadalarla ilgili olarak kimi zaman Çin'in yapmış olduğu yapay ada örneklerinde olduğu gibi devletlerin kendi lehine çevirebileceği durumları teşkil etmektedir.

Bölgedeki sorun kıta sahanlıkları ve münhasır ekonomik bölgelerin belirlenememesinden çok bunun aslında bölgedeki enerji savaşının arka yüzünü oluşturduğunu söyleyebiliriz. Güney Çin Denizi bölgesinde var olduğu tahmin edilen 190 trilyon metre küp doğalgaz ve 11 milyar varil petrol bölgedeki bu çatışma ortamının varlığını daha da artırmıştır. Kıyıdaş ülkelerin ekonomilerinde önem arz etmekte olan bu doğal kaynaklar daha da önem kazanmıştır. Günümüzde artan enerji ihtiyacı bu kaynakların elde edilmesinin her devlet çıkarına gerekliliğini ortaya koymuştur. Bu bölgede hem bölgesel hem de küresel güçlerin dikkatini çekmektedir. Bölgede önemli kuruluşlar arasında yer alan ASEAN ile bölge devletler soruna karşı ortak bir tutum sağlamakta başarılı olamamıştır. Çeşitli işbirlikleriyle bölge dışı aktörlerin bölgedeki varlığını Çin'i dengeleme amaçlı istemektedirler. Bu bağlamda Amerika'nın yanı sıra Japonya, Avustralya ve Hindistan gibi devletlerin bölgeye dâhil edilme çabası içinde olduğunu görmekteyiz.

Çin ejderi bölgede hâkim güç olarak etkinliğini sürmeye çalışmakta, Güney Çin Denizi'ni bir Çin gölü haline getirmek istemektedir. Gelecek yıllarda bu alanda daha yoğun politikalar izleyeceği açıktır. Çin'in "Kuşak-Yol" projesi gibi "yumuşak güç" içeren akıllıca politikaları ile bölge ülkeleri ticari ve ekonomik olarak kendisine bağlamakta, bölge ülkelerince zaman zaman Güney Çin Denizi'nde pasif politikalar

izlemesine sebebiyet vermektedir. Çin'in bu noktada elini güçlendirmekte ve etki alanını genişletmekte olduğu açıktır.

Çin'in bölgedeki varlığını tarihi iddialarla güçlendirmeye çalışmakta bunun yanında teritoryal genişlemelerine devam etmektedir. Bu alanlarda askeri üsler kurmakta ve bölgede silahlanmaktadır. Bu durum ise bölge ülkeleri için tehdit unsuru oluşturmakla birlikte bu devletlerinde silahlanma yarışı içinde bulunmalarına sebebiyet vermektedir. Uluslararası Barış ve Çatışma Araştırmaları Enstitüsü (SIRPI) açıklamalarına göre Asya bölgesi her geçen yıl silahlanma oranını artırıp, ordularını modernize etme yönünde atımlar atmaktadır. *"Tiyatro sahnesinde bir silah varsa o patlar."* sözünden hareketle bu kadar silahlanmanın sonuçlarının bölgedeki etkilerinin de hoş olmayacağı açıktır.

Kaynakça

Makaleler

Eryiğit, M, *Güney Çin Denizi'nde sınır anlaşmazlıkları ve ABD-ÇHC ilişkilerine etkileri*, DÜBAM Yayınları, İstanbul 2012.

Karabel, S, *Güney Çin Denizi'ndeki Çin-Filipinler İhtilafı ve Tahkim Kararının Değerlendirilmesi*, BİLGESAM Analiz/Doğu Asya ve Pasifik, 08.09.2016.

Keyvan, Z.(2017, Aralık).Güney Çin Denizi'nde tahkim:Çin-Filipinler rekabeti. *ANKASAM*, Aralık 2017,Cilt:1 Sayı:3, S.257. SS.251-267

Pekcan, C.(2017, Aralık). Uluslararası hukuk çerçevesinde Güney Çin Denizi krizinin değerlendirilmesi. *ANKASAM / Uluslararası Kriz ve Siyaset Araştırmaları Dergisi*, Cilt:1, Sayı:3, 54-80.

İnternet Kaynakları

100 Kadın: Endonezya'da Denizcilik Bakanı'nın lakabı neden 'Wonder Woman'? 06.10.2019, BBC Türk, <https://www.bbc.com/turkce/haberler-dunya-41513567>, Erişim Tarihi:29.04.2019.

1982 Birleşmiş Milletler Deniz Hukuku Sözleşmesi, http://www.unicankara.org.tr/doc_pdf/denizhukuku.pdf , Erişim Tarihi:05.04.2019.

ABD-Çin gerilimi alev aldı! Gemiler karşı karşıya, 02.10.2018, Habertürk, <https://www.haberturk.com/son-dakika-abd-cin-ticaret-savasi-alev-aldi-gemiler-karsi-karsiya-2164000>, Erişim Tarihi:04.04.2019.

Alagöz, E.A. 08.07.2014, *Çin'in hava savunma ve tanımlama bölgesi hamlesi*, BİLGESAM, <http://www.bilgesam.org/incele/1701/-cin%E2%80%99in-hava-savunma-ve-tanimlama-bolgesi-hamlesi/#.XNxDCOUzbIV> , Erişim Tarihi: 04.04.2019.

Brunei abandons South China Sea claim for Chinese financa, 04.04.2018, <https://www.geopoliticalmonitor.com/brunei-abandons-south-china-sea-claim-for-chinese-finance/>, Erişim tarihi: 12.04.2019.

China, Philippines to start South China Sea talks, 14.05.2017, Reuters, <https://www.reuters.com/article/us-china-silkroad-southchinasea-idUSKBN18A07P>, Erişim Tarihi:01.05.2019.

China's Military Strategy, 26.05.2015, http://english.chinamil.com.cn/news-channels/2015-05/26/content_6507716.htm, Erişim Tarihi:06.06.2019.

China's sea moves roil Philippine election politics, 02.04.2019, Asia Times, <https://www.asiatimes.com/2019/04/article/chinas-sea-moves-roil-philippine-election-politics/>, Erişim Tarihi: 01.05.2019.

Çin'in İpek Yolu projesi ticari mi ? Zayıf ülkelere kurulan tuzak mı? 02.09.2018 Euronews, <https://tr.euronews.com/2018/09/02/cin-in-ipek-yolu-projesi-ticari-mi-zayif-ulkelere-kurulan-tuzak-mi-> , Erişim Tarihi:20.04.2019.

Çin-Malezya İlişkileri ne yönde seyredecek? 17.08.2019, CRI Türkçe, <http://turkish.cri.cn/1781/2018/08/17/1s192667.htm>

Çubukçuoğlu, S.S., *Güney Çin Denizi'ndeki paylaşım mücadelesi*, KUDENFOR Deniz Savunma ve Güvenlik Araştırmaları Çalışma Grubu,

https://www.academia.edu/26737540/G%C3%BCney_%C3%87in_Denizindeki_Payla%C5%9F%C4%B1m_M%C3%BCcadelesi , Erişim Tarihi:05.05.2019.

Duterte'den Çin'e Güney Çin Denizi uyarısı: Savaşa neden olabilir, 24.08.2018, Sputnik Türkiye, , <https://sptnkne.ws/jwaa> , Erişim Tarihi: 06.04.2019.

Duterte'den Çin'le İlişkileri geliştirme açıklaması, 03.04.2019, Sputnik Türkiye, <https://tr.sputniknews.com/asya/201904031038591204-duterteden-cinle-iliskileri-gelistirme-aciklamasi/> , Erişim Tarihi:01.05.2019.

Endonezya ve Singapur'dan Güney Çin Denizi çağrısı, 13.07.2016, Yeni Şafak, <https://www.yenisafak.com/dunya/endonezya-ve-singapurdan-guney-cin-denizi-cagrısı-2493380> ,Erişim Tarihi:12.04.2019.

Filipinler Devlet Başkanından Güney Çin Denizi açıklaması, 15.11.2018, Haberler.com, <https://www.haberler.com/filipinler-devlet-baskanından-guney-cin-denizi-11441715-haberi/> , Erişim Tarihi:01.05.2019.

Güney Çin Denizi'nde gerilim tırmanıyor, 13.02.2017, Anadolu Ajansı, <https://www.aa.com.tr/tr/dunya/guney-cin-denizinde-gerilim-tirmaniyor/749115> , Erişim Tarihi:06.06.2019.

Güney Çin Denizi'nde yeni dönem, 12.07.2016, Anadolu Ajansı, <https://www.aa.com.tr/tr/analiz-haber/guney-cin-denizi-nde-yeni-donem-/606775> , Erişim Tarihi:30.04.2019.

Hanayi, O, 2016, *Güney Çin Denizindeki temel sorunlar ve çözüm yolları: Çin'in yaklaşımı*, https://www.academia.edu/35706997/G%C3%BCney_%C3%87in_Denizi_nde_Temel_Sorunlar_ve_%C3%87%C3%B6z%C3%BCm_Yollar%C4%B1_%C3%87in_in_Yakla%C5%9F%C4%B1m%C4%B1 ,

Indonesia opens military base on edge of South China Sea to 'deter security threats', 19.12.2018, *South China Morning Post*, <https://www.scmp.com/news/asia/southeast-asia/article/2178741/indonesia-opens-military-base-edge-south-china-sea-deter> , Erişim Tarihi:29.01.2019.

Kasım, K. *Güney Çin Denizi'nde ÇHC-ABD Rekabeti*, TASAM, 30 Mayıs 2018, http://www.tasam.org/tr-TR/Icerik/50253/guney_cin_denizinde_chc-abd_ , Erişim Tarihi:05.05.2019.

Malasia's South China Sea policy: playing it safe, The Diplomat, 06.06.2015, <https://thediplomat.com/2015/03/malaysias-south-china-sea-policy-playing-it-safe/> , Erişim Tarihi:12.04.2019.

Pesek, W., (22.08.2017) *Making sense of The South China Sea dispute*, Forbes Asia, <https://www.forbes.com/sites/outofasia/2017/08/22/making-sense-of-the-south-china-sea-dispute/#35789dc01c3b> , Erişim Tarihi:05.04.2019.

Philippines vs. China :Court to rule on South China Sea fight, 12.07.2016, CNN, <https://edition.cnn.com/2016/07/11/asia/philippines-china-south-china-sea-hague-ruling/index.html> , Erişim Tarihi:01.05.2019.

South China Sea issue, Ministry of Foreign Affairs Republic of China (Taiwan), <https://www.mofa.gov.tw/en/theme.aspx?n=E5A0D5E2432C234D&s=83376F561B7165E6&sms=BCDE19B435833080> , Erişim Tarihi:01.05.2019.

South China Sea on a precarious strategic edge, 04.04.2019, Asia Times, <https://www.asiatimes.com/2019/04/article/south-china-sea-on-a-precarious-strategic-edge/>, Erişim Tarihi: 10.04.2019.

South China Sea- themed Sub-forum of BFA annual conference 2017 held successfully, National Institute for South China Sea Studies (NISCS), 06.04.2017, http://en.nanhai.org.cn/index/special/news_c/type/2/cid/19/id/236., Erişim Tarihi:10.04.2019.

South China Sea, Lowy Institute, <https://www.lowyinstitute.org/issues/south-china-sea>, Erişim Tarihi: 04.04.2019.

Taiwan to hold live-fire drill in Spratly Islands likely to anger Vietnam, 12.10.2018, South China Morning Post, <https://www.scmp.com/news/china/military/article/2169794/taiwan-target-vietnams-south-china-sea-claims-spratly-islands>, Erişim Tarihi:01.05.2019.

The South China Sea Legal and Political Maps, Base Map of the South China Sea, <http://www.southchinasea.org/maps/legal-and-political-maps/>, Erişim Tarihi:26.04.2019.

US may upset Beijing after it backs Indonesian claim on South China Sea near Natuna Islands, 24.01.2018, South China Morning Post, <https://www.scmp.com/news/asia/southeast-asia/article/2130258/us-may-upset-beijing-after-it-backs-indonesian-claim-south>, Erişim Tarihi:20.04.2019.

Why is the South China Sea contentious? 12.02.1016, BBC, <https://www.bbc.com/news/world-asia-pacific-13748349>, Erişim Tarihi: 26.04.2016.

Ekler

Ek-1 *The South China Sea Legal and Political Maps*, Base Map of the South China Sea, <http://www.southchinasea.org/maps/legal-and-political-maps/>, (26.04.2019)

Ek-2 William Pesek, *Making Sense of The South China Sea Dispute*, Forbes Asia, 22.08.2017, <https://www.forbes.com/sites/outofasia/2017/08/22/making-sense-of-the-south-china-sea-dispute/#35789dc01c3b>, Erişim Tarihi: 05.04.2019.

Ek-3 *Why is the South China Sea contentious?*, 12.02.1016, BBC, <https://www.bbc.com/news/world-asia-pacific-13748349> (26.04.2016)